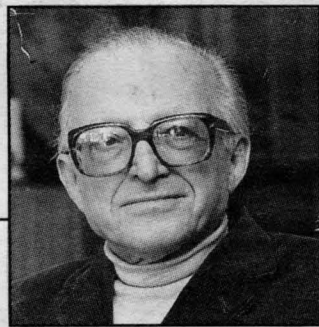

EL DAVANTAL DE PERE CALDERS

La cosa ve de lluny

reciere quien pereciere, la madre si era la madre quien espirar podía, los propios hermanos si era su vida la que llegaba a peligrar.”

El mes de juny de 1899, el senyor Martor torna a visitar Catalunya (quina mania!) i observa horroritzat que “*Aquella numerosa colonia cubana que por momentos engrosaba Barcelona, huyendo de la Habana y de los yankees, emigrando también de New York, New Orleans y Jacksonville, por recelo, ¿por qué sentaba sus reales en Barcelona, cuya temperatura en invierno es tan distinta de la de Cuba?; ¿por qué no buscava los encantos de nuestras playas meridionales de Levante y de Andalucía?... Porque de torre a torre, de casa a casa,*

En Pere Marcet i Salom, historiador de la nostra llengua, professor de català, bibliòfil apassionat i un fervent patriota, té, a més d'aquestes virtuts, la condició d'ésser gendre meu. Vet aquí que d'aquesta faceta familiar, el qui en puc presumir sóc jo.

Sempre atent a allò que ocorre al nostre país, en Pere Marcet és un magnífic explorador de llibreries i sovint troba exemplars plens d'interès. Ara que és de molta moda parlar de la persecució de la llengua castellana a Catalunya, el meu parent em va ensenyar un llibre editat a Madrid l'any 1901, que enmig de tot de coses que ja sabem —per pesadament reiteratives— ens rememora un tema que ve de lluny. Es podria dir que és de sempre i que és avar en oferir finals feliços. El llibre porta el títol de *Peligro nacional*, i el subtítol *Estudios e impresiones sobre el catalanismo*. El seu autor, José Martos O'Neale, fou governador civil de Lleida i pel que fa a l'obra esmentada, tingué dos col.laboradors d'aquells que figuren a les portadetes amb lletra més petita que la dedicada a la de l'autor principal. L'un es deia Julio Amado i l'altre R. de Villebardet.

El senyor José Martos O'Neale visità Cuba els anys 1895 i 1898. Potser van enviar-li per veure si podia salvar alguna cosa del desastre espanyol a les Antilles, però no, segons declaració pròpia, “*el problema que se tuvo planteado en el mar de las Antillas durante sesenta años tiene una semejanza innegable e indiscutible con el problema catalán que hace más de cuatrocientos años tenemos planteado en plena Península española, desde el Ebro a los Pirineos*”.

Ratllés enllà i de retorn (pel gener del 1898) el senyor Martos va completar els seus planys en els següents termes: “*Comprendimos perfectamente que era muy fácil que a raíz del desastre, presagiando una hecatombe interna fácil de concebir tan sólo por espíritus cobardes y egoístas, hubiese quien pensase en avivar hogueras, para al resplandor de sus llamas buscar camino de salvación, cayese quien cayese, pe-*

de jardín a jardín, lo mismo en Gracia que en San Gervasio, en Sarriá que en la Bonanova, en Vall Vidreras que en el Tibidabo, podían así impunemente seguir hablando contra la pobre España, contra esa España vencida y humillada, por ellos despreciada, en cuyo regazo traicionablemente venían aún a seguir destrozando su crédito y su honra...”

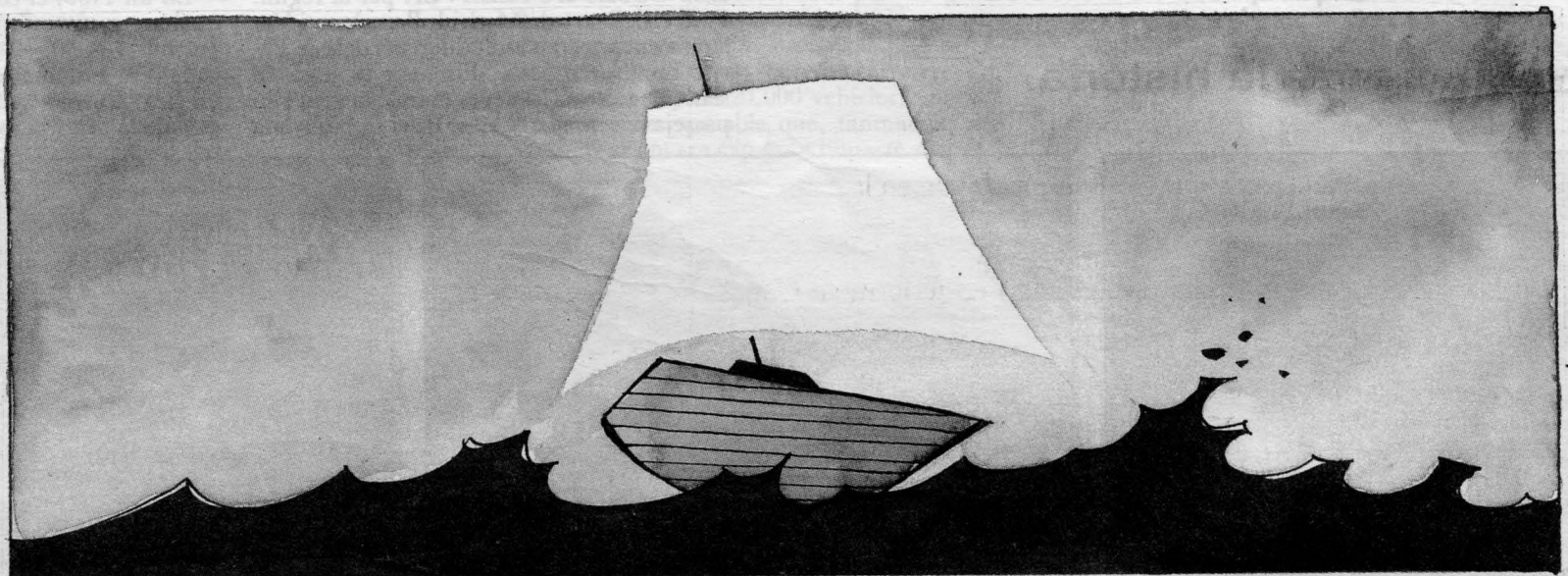
Més endavant, el senyor Martos s'esgarrifa de l'actitud dels catalans “*que se limitaban a sonreír y encogerse de hombros, extrañándose sin duda nuestro proceder, como si ellos fueran neutrales, como si fueran extranjeros en aquella tierra que es España, de España, y que eternamente lo será*”.

Ni caldria dir que el senyor Martos tenia solucions heroiques “*a base de enviar fuerzas, el avance de una brigada del Ejército, que se hubiese acantonado durante algunos días, racionándose desde Barcelona*”.

L'any 1978, Edicions 62 va publicar un llibre de Romà Sol i Maria del Carme Torres, *Lleida i el fet nacional català (1878-1911)*. Tota l'obra és summament interessant i cal recomanar-ne la lectura. Però ja que he parlat del senyor Martos amb una certa insistència,

em semblaria imperdonable no cridar l'atenció sobre la pàgines que l'hi dediquen Romà Sol i Maria del Carme Torres.

Pere Calders

ESPINOSA